

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Universitat
Direcció General de Planificació,
Ordenació i Centres

LLATÍ (Batxillerat)

Finalitat de l'assignatura

L'estudi de l'assignatura de llatí al batxillerat té com a principal finalitat l'estudi de la llengua i de la cultura llatines, els aspectes essencials de la qual s'han tractat ja a quart curs de l'educació secundària obligatòria, així com destacar-ne el caràcter d'origen i fonament de les llengües romàniques i de la cultura occidental.

El català i el castellà no són més que productes de l'evolució de la llengua llatina. Així, l'estudi del llatí en els aspectes fonològic, morfològic, sintàctic i lèxic permet una reflexió profunda sobre aquestes llengües i contribueix eficaçment a l'aprenentatge de les llengües modernes d'origen romànic o d'altres influïdes pel llatí; també permet aprofundir en la interpretació de les diverses terminologies científiques i tècniques i, a més, el coneixement de l'evolució del vocabulari llatí fins a arribar a les llengües romàniques és una eina important per adquirir vocabulari nou. Al mateix temps, per la pròpia riquesa i complexitat, l'estudi del llatí té en si mateix un alt valor formatiu com a instrument d'estructuració mental i proporciona una base científica sòlida per al perfeccionament progressiu en l'ús d'altres llengües i, fins i tot, per a l'estudi d'altres disciplines.

D'altra banda, és indubtable que el coneixement de les arrels d'una cultura ajuda a entendre'n millor el present; d'aquí la importància de l'estudi de la història, l'organització política i social, la religió, la mitologia i la vida quotidiana del poble romà, pilars sobre els quals s'ha construït la nostra societat i que tenen el seu reflex en nombroses manifestacions polítiques, socials i culturals de l'actualitat. El contacte amb el patrimoni cultural de la Roma antiga i amb les múltiples obres literàries i científiques de l'occident europeu, escrites en llatí durant segles, permet reconèixer-ne la pervivència per a una interpretació més ponderada de la societat actual.

Estructura del currículum

L'assignatura de llatí al batxillerat s'estructura en els blocs següents:

El llatí, origen de les llengües romàniques

Aquest bloc se centra a analitzar l'origen llatí del català, del castellà i de les altres llengües romàniques que es parlen avui a l'Europa romanitzada i en altres països del món. Per fer-ho, és necessari partir del marc geogràfic en el qual es desenvolupa la civilització romana al llarg de la seva dilatada història. Alhora, es treballa la definició del concepte de *llengua romànica*, a partir d'una comprensió intuïtiva basada en la comparació entre el llatí i les llengües conegudes pels alumnes; aquesta comparació hauria de dur al reconeixement del parentiu entre les llengües derivades del llatí i, a partir d'aquí, a la identificació dels principals formants de paraules. Al segon curs s'estudien també els canvis que s'han produït al llarg de l'evolució de la llengua llatina en les llengües romàniques.

Sistema de la llengua llatina: elements bàsics

Aquest bloc se centra en alguns elements bàsics de la llengua i, molt especialment, en el procediment de l'escriptura, començant per recórrer els diferents sistemes coneguts fins a analitzar després l'origen i la pronunciació de l'abecedari llatí.

Morfologia / Sintaxi

Els blocs de morfologia i sintaxi es troben íntimament lligats, dues realitats inseparables que conformen i integren plegades l'aspecte gramatical; ambdós blocs estan destinats a descriure i explicar el sistema de la llengua llatina. Es pretén iniciar els alumnes en el concepte de *flexió* i estudiar l'estructura interna de les paraules, així com els elements formals que serveixen per definir la relació que mantenen amb d'altres dins l'oració. La sintaxi, al seu torn, s'ocupa d'estudiar les estructures oracionals i els elements que defineixen les construccions més característiques, introduint progressivament nivells majors de complexitat.

Roma: història, cultura, art i civilització

A tots dos cursos s'ha dedicat un bloc a l'estudi de la civilització llatina. Al primer curs es dedica, d'una banda, a identificar les fites més importants de la seva història i la seva presència en l'entorn dels alumnes –Hispania i les Illes Balears– i, d'altra banda, a reconèixer els aspectes propis de la seva organització política i social i de la seva identitat cultural. Dins aquest darrer aspecte, mereix una especial atenció l'estudi de la mitologia, la influència de la qual resulta decisiva per a la configuració de l'imaginari occidental. Es pretén també iniciar els alumnes en el coneixement d'algunes de les manifestacions artístiques més significatives de l'antiguitat romana relatives a les arts plàstiques i, més concretament, a l'escultura i l'arquitectura.

Literatura romana

L'estudi més aprofundit de la producció literària llatina està reservat per al darrer curs, en el qual el millor coneixement de la llengua permet als estudiants entrar en contacte directe amb alguns fragments de les obres originals, aprofundir així en la comprensió dels textos literaris clàssics llatins i comprendre les claus de la societat en què varen veure la llum.

Textos

La llengua i la cultura constitueixen dues realitats inseparables i complementàries per endinsar-se en el coneixement de la civilització llatina; per aquest motiu, no hi ha cap instrument millor per estudiar-les que els propis textos, als quals es dedica un altre dels blocs de contingut. Els textos són el principal vincle entre els alumnes i les mostres més notables de la civilització romana: la creació literària i la producció artística; la ciència i la tècnica; les institucions polítiques, religioses i militars; la vida familiar; l'organització social, i l'ordenament jurídic. Es pretén així emfatitzar la necessitat d'estudiar des del primer moment la llengua en el seu context real com a mecanisme d'expressió intel·lectual i estètica. D'altra banda, la lectura i traducció de textos llatins, originals o adaptats, de dificultat gradual, serveixen per fixar les estructures lingüístiques bàsiques i representen un valuós exercici d'anàlisi i síntesi aplicable a qualsevol altre aprenentatge.

Lèxic

Finalment, un bloc està dedicat a l'estudi del vocabulari, entenent que és imprescindible per avançar en el coneixement de qualsevol llengua. En aquest àmbit es presta una atenció especial a l'etimologia, no tan sols perquè serveix per posar de manifest la pervivència de les arrels llatines en les llengües modernes, sinó també perquè ajuda els estudiants a adquirir una comprensió millor de la pròpia llengua, a precisar el significat de termes coneguts o a trobar el d'altres que no havien utilitzat anteriorment i a incorporar-los al seu vocabulari habitual.

Orientacions metodològiques

L'assignatura de llatí s'emmarca dins el batxillerat d'humanitats i ciències socials i s'adreça a alumnes amb una gran varietat d'interessos, però que han optat per uns ensenyaments principalment orientats a l'aprenentatge de llengües i de matèries humanístiques com són la història, la filosofia, el dret, etc.

El currículum de llatí preveu una sèrie de continguts lingüístics i culturals adreçats a assolir les competències clau. Els nous coneixements s'han de construir sobre la base

dels coneixements previs que l'alumne ha adquirit durant l'etapa de l'educació obligatòria, reforçant-los i aprofundint-hi. A partir d'aquí, l'ensenyament i l'aprenentatge de l'assignatura ha de ser funcional i útil en diferents contextos d'aprenentatge, en el desenvolupament personal i social, i ha de permetre establir les bases suficients per continuar estudis relacionats amb les humanitats i les ciències socials. Mitjançant els seus objectius i continguts, l'assignatura de llatí ha de servir a tots els estudiants que la cursin per potenciar un llatí útil per a la vida actual i per ajudar a adquirir en un grau satisfactori les competències que s'han d'assolir en aquesta etapa.

L'assignatura es desenvolupa en dos cursos. El primer curs ofereix un acostament elemental a la llengua llatina i una primera aproximació a la cultura i la civilització romanes. Al segon curs s'aprofundeix en els aspectes lingüístics tractats el primer any i s'introdueix l'estudi dels diversos gèneres literaris llatins i la constatació de la seva pervivència a Occident. A cadascun dels cursos els continguts estan organitzats en diversos apartats que obeeixen a necessitats de classificació; no obstant això, en dissenyar les unitats didàctiques, és necessari trobar una combinació adequada, equilibrada i integradora de lectura i interpretació de textos, d'activitats de morfosintaxi, de teoria lingüística i de coneixements culturals, i ajustar, sempre que sigui possible, el contingut dels textos a les activitats culturals que es presentin a estudi.

L'actual societat de la informació ofereix als professors i als estudiants múltiples recursos per a l'ensenyament i l'aprenentatge de la matèria. Així, a més de recórrer a un llibre de text i a materials impresos, els coneixements i l'ús de les TIC i les habilitats de recerca d'informació ofereixen un ventall molt ampli de possibilitats, amb webs d'informació cultural, programes de pràctica lingüística i aules virtuals. Aquests recursos presenten múltiples avantatges: són fàcilment accessibles, fomenten el treball autònom, proporcionen una visió més oberta del procés d'aprenentatge i aprofiten l'alt grau de motivació dels alumnes cap a les tecnologies de la informació i la comunicació amb propòsits educatius.

A més, convé tenir en compte els recursos audiovisuals (documentals o cinematogràfics) pel seu valor en l'ensenyament dels aspectes culturals; el cinema és, en molts de casos, el reflex de la visió que el nostre món ens ha transmès del món romà.

D'altra banda, han de tenir un paper fonamental les restes romanes existents a l'entorn dels alumnes i la gran varietat d'elements artístics i culturals de totes les èpoques que estan al seu abast i en els quals es pot descobrir la influència romana.

L'assignatura de llatí es troba, primer de tot, estretament vinculada a l'assignatura de grec, amb la qual ha de compartir una bona part dels objectius i la metodologia. En el cas dels alumnes que estudiïn ambdues assignatures simultàniament, convindrà que els centres estableixin una programació conjunta d'objectius i de progressió i coherència dels continguts. És necessari que el món clàssic, presentat en les assignatures de llatí i grec, sigui concebut com un tot i no com un conjunt de parcel·les inconnexes.

En segon lloc, l'estudi del llatí està vinculat al de totes les altres matèries lingüístiques, especialment al de les llengües romàniques, per a les quals pot servir com a reforç en els aspectes lèxic i morfosintàctic. Per tant, és desitjable un acord amb els professors d'aquestes matèries a fi d'uniformitzar mètodes i terminologies i evitar que els alumnes les vegin com a temes desconnectats els uns dels altres i aprofitin al màxim els coneixements adquirits.

Finalment, l'aprenentatge del llatí ha de ser simultani al de les altres assignatures de caràcter humanístic. Per aquest motiu es té l'oportunitat de dur a terme activitats interdisciplinàries que fomentin la capacitat de connectar i integrar conceptes i principis bàsics dels diversos camps i àrees del saber.

L'avaluació és una pràctica fonamental en el procés d'ensenyament i aprenentatge i cal que estigui estretament vinculada als objectius de la matèria i a les competències que es pretenen desenvolupar.

L'avaluació inicial dels coneixements dels estudiants és particularment necessària a l'inici del primer curs de llatí al batxillerat, ja que sovint cal treballar amb alumnes procedents de diferents centres i entre els quals n'hi ha que han cursat l'assignatura de llatí a quart curs d'educació secundària obligatòria i d'altres que no. És important fer un diagnòstic de la situació de cada alumne per abordar el curs sabent en quina mesura es requerirà un procés d'anivellament o amb quina base de coneixements es compta.

A partir d'aquí, l'anàlisi del procés d'ensenyament i aprenentatge ha de ser constant. L'avaluació formativa ha d'avaluar les mateixes competències i coneixements que es

treballen a l'aula, ha de permetre als professors determinar la idoneïtat i l'adequació de les estratègies i, als alumnes, detectar els obstacles per al seu aprenentatge de cara a la planificació d'estratègies de superació.

Pel que fa a les habilitats lingüístiques, és necessari avaluar les destreses dels estudiants en la interpretació dels textos clàssics mitjançant la tècnica de la traducció. Les habilitats d'ús de la morfologia i de transformació lingüística han de ser objecte d'avaluació, no tan sols en exercicis puntuals per a aquest propòsit, sinó en l'observació de la feina diària. Per avaluar continguts culturals cal valorar especialment la capacitat d'establir connexions entre els fets i les realitzacions del món antic i la seva pervivència en el món actual. Les activitats sempre han de ser múltiples i variades i han de permetre l'observació per part dels professors des de diferents perspectives i en diferents aspectes.

L'avaluació sumatòria ha de tenir en compte l'avaluació formativa i afegir altres procediments com ara proves, treballs pràctics o interdisciplinaris, tasques en grup, etc.

L'avaluació sumatòria també és un instrument de control del procés educatiu, perquè l'èxit o el fracàs en els resultats de l'aprenentatge dels estudiants és un indicador de l'èxit o el fracàs del procés educatiu en la consecució dels seus objectius. Aquesta autoavaluació ha de dur els professors a qüestionar la necessitat de reconsiderar o corregir les estratègies educatives en els casos que aquesta anàlisi ho reveli com a necessari.

Al batxillerat, el professor de Llatí ha d'incorporar a les seves funcions tradicionals d'informador i avaluador del coneixement les de motivador, guia i facilitador de l'aprenentatge i dissenyador d'estratègies i activitats.

El professor ha de despertar en els estudiants l'interès per aprendre i ser capaç d'orientar-los cap els aspectes més atractius i funcionals de l'assignatura de Llatí i de fer-los gaudir dels fruits de l'esforç a l'hora d'adquirir uns coneixements no sempre fàcils. En aquest sentit, és útil la programació interconnectada i alternada de continguts lingüístics i culturals per encoratjar-los i promoure l'interès pel món romà.

També forma part de la seva funció detectar les dificultats individuals de cada alumne i fer el possible per ajudar-lo a superar-les.

D'altra banda, el professor ha de decidir què és important que els alumnes aprenguin, ha d'identificar els graus de dificultat que pot presentar un tema i decidir sobre les connexions pertinents per aconseguir la coherència de l'aprenentatge.

Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències

Comunicació lingüística

L'assignatura de llatí contribueix de manera directa a l'adquisició de la competència en comunicació lingüística. Des de tots els seus continguts es contribueix a la comprensió lectora de textos diversos i a l'expressió oral i escrita com a mitjans essencials per a qualsevol aprenentatge de qualitat. El coneixement de l'estructura de la llengua llatina fa possible una comprensió més profunda de la gramàtica funcional de les llengües europees d'origen romànic i d'altres que comparteixen amb el llatí el caràcter flexiu o que han rebut una important aportació lèxica de la llengua llatina. La interpretació dels elements morfosintàctics i de vocabulari, així com la pràctica de la traducció i de la retroversió, suposen l'adquisició de l'habilitat per recollir i processar la informació donada i utilitzar-la adequadament. El coneixement dels procediments per a la formació de paraules i els fenòmens d'evolució fonètica col·labora eficaçment a ampliar el vocabulari bàsic i potencia l'habilitat d'utilitzar el llenguatge com a eina de comunicació. El coneixement de les etimologies grecolatines proporciona la comprensió i incorporació d'un vocabulari culte i explica el vocabulari específic de termes científics i tècnics. A partir del coneixement de la història i l'evolució de la llengua llatina es fomenta la consciència de la variabilitat de les llengües a través del temps i dels diferents àmbits geogràfics i socials, així com de la comunicació intercultural que suposa el seu contacte. Aquest coneixement també promou l'interès i el respecte per totes les llengües, incloent-hi les antigues i les minoritàries, i el rebuig dels estereotips basats en diferències culturals i lingüístiques.

Consciència i expressions culturals

La contribució de la matèria a la consciència i les expressions culturals s'aconsegueix a través del coneixement de l'important patrimoni arqueològic i artístic romà al nostre país i a Europa, el qual potencia la valoració i el gaudi de l'art com a producte de la creació humana i com a testimoni de la història, al mateix temps que fomenta l'interès per la conservació d'aquest patrimoni. També proporciona

referències per fer una valoració crítica de creacions artístiques posteriors inspirades en la cultura i la mitologia grecollatina o dels missatges difosos pels mitjans de comunicació que, en molts de casos, prenen la seva base icònica del repertori clàssic. Alhora, amb el coneixement del món clàssic i de la seva pervivència s'afavoreix la interpretació de la literatura posterior, en la qual perduren temes, arquetips, mites i tòpics, i es desenvolupa l'interès per la lectura, la valoració del caràcter estètic dels textos i l'amor per la literatura.

Aprendre a aprendre

L'estudi de la llengua llatina contribueix a la competència d'aprendre a aprendre en la mesura que estimula la reflexió sobre l'origen i el funcionament de la llengua, propicia la disposició i l'habilitat d'organitzar l'aprenentatge, resoldre problemes, adquirir, processar, avaluar i assimilar coneixements nous i aplicar-los en contextos diferents. Afavoreix les destreses d'autonomia, disciplina i reflexió, exercita la recuperació de dades mitjançant la memorització i situa el procés formatiu en un context de rigor lògic.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

L'assignatura contribueix al sentit d'iniciativa i a l'esperit emprenedor en la mesura que es fan servir procediments que exigeixen planificar, avaluar diferents possibilitats i prendre decisions. El treball cooperatiu i l'intercanvi dels resultats implica valorar les aportacions d'altres companys, acceptar els possibles errors, entendre la forma de corregir-los i no rendir-se davant un resultat inadequat. En definitiva, aporta possibilitats de millora i fomenta l'afany de superació.

Competències socials i cíviques

La contribució a les competències socials i cíviques s'estableix des del coneixement de les institucions i de la manera de viure dels romans com a referent històric d'organització social, participació dels ciutadans en la vida pública i delimitació dels drets i deures dels individus i de les col·lectivitats, en l'àmbit i l'entorn d'una Europa diversa, unida en el passat per la llengua llatina. Paral·lelament, el coneixement de les desigualtats existents en aquella societat afavoreix una reacció crítica davant la discriminació pel fet de pertànyer a un determinat grup social o ètnic o per la diferència de sexes. Així, es fomenta en els alumnes una actitud de valoració positiva

de la participació ciutadana, la negociació i l'aplicació de normes iguals per a tothom com a instruments vàlids en la resolució de conflictes.

Competència digital

Des de l'assignatura de llatí es contribueix a la competència digital, ja que una part de la matèria exigeix la cerca, selecció i tractament de la informació. El context social actual requereix la cerca d'informació no tan sols a través de les fonts tradicionals, sinó també —i cada vegada més— de les electròniques. Les TIC ofereixen una sèrie de possibilitats que cal aprofitar amb l'orientació i supervisió dels professors per observar, cercar informació i verificar-la, proposar conjectures i establir relacions. Actualment hi ha diversos programes relacionats amb el món clàssic que poden influir positivament en l'adquisició de coneixements sobre aquesta matèria. També l'ús d'aules virtuals per intercanviar materials, dur a terme tasques, crear fòrums de debat, etc. és cada vegada més estès als centres i és previsible que continuï estenent-se en el futur. Si tenim en compte que els alumnes es mostren particularment receptius envers l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, l'orientació dels professors pot ser decisiva en l'adquisició de la competència digital. D'altra banda, en la mesura que s'emprin les tecnologies de la informació i la comunicació com a instrument que universalitza la informació i com a eina per comunicar els coneixements adquirits, es col·labora en l'adquisició de la competència digital.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

La competència matemàtica i les competències bàsiques en ciència i tecnologia es treballen de maneres diverses: per exemple, situant en eixos cronològics els principals períodes de la història de Roma, estudiant la divisió del calendari romà i comparant-lo amb el nostre o analitzant les aportacions romanes al traçat de les ciutats i a la construcció d'edificis, així com les seves aportacions tecnològiques més significatives.

Objectius específics

L'ensenyament del llatí al batxillerat té els objectius següents:

1. Conèixer les arrels i l'evolució de la llengua pròpia a través de l'estudi de la llengua llatina.

2. Reconèixer i explicar les semblances entre les diferents llengües d'origen llatí i comparar-ne els elements i les estructures.
3. Conèixer els diferents tipus d'escriptura i, especialment, les característiques de l'escriptura alfabètica, l'origen i la correcta pronunciació de l'abecedari llatí.
4. Identificar elements morfològics, sintàctics i lèxics de la llengua llatina per analitzar i traduir textos llatins de dificultat progressiva.
5. Desenvolupar les capacitats intel·lectuals mitjançant l'anàlisi dels elements de la llengua llatina, així com desenvolupar hàbits d'organització, treball i disciplina en l'estudi, partint dels mecanismes de l'estructura mental que implica el procés d'anàlisi i traducció de textos llatins.
6. Millorar la comprensió lectora i l'expressió oral i escrita a través del coneixement del vocabulari i les estructures gramaticals del llatí.
7. Interpretar i comentar textos clàssics originals o traduïts per identificar-hi els principals aspectes culturals relatius al món romà.
8. Conèixer els aspectes més rellevants de la cultura i la civilització romanes, cercar la informació en documents i en fonts diverses, analitzar-los críticament i constatar-ne la pervivència en el patrimoni cultural, artístic i institucional.
9. Valorar el patrimoni literari llatí, els gèneres i les obres principals com a base comuna de la història literària occidental.
10. Conèixer els procediments de formació del lèxic llatí —especialment la derivació i la composició— per entendre millor els procediments de formació de paraules en les llengües actuals.
11. Identificar l'etimologia i saber el significat de les paraules del lèxic comú de la llengua i, en particular, del vocabulari culte que forma gran part de la terminologia científica i tècnica actual.
12. Entendre correctament el significat d'expressions llatines que s'han incorporat directament a la llengua parlada i a la científica.
13. Utilitzar les regles fonamentals de l'evolució fonètica del llatí a la llengua de l'estudiant i distingir paraules patrimonials i cultismes.
14. Reconèixer la influència del món romà en l'entorn de l'alumne en diferents aspectes: arqueològic, lingüístic, econòmic i social.
15. Desenvolupar el sentiment de pertinença a la unitat política i cultural que és Europa, la base del qual es troba al món clàssic, amb actituds de tolerància i respecte envers els diferents pobles i envers els d'altres zones del món.

Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable

LLATÍ I

BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES
Continguts
Marc geogràfic de la llengua. Indoeuropeu. Llengües d'Espanya: llengües romàniques i no romàniques. Pervivència d'elements lingüístics llatins: termes patrimonials i cultismes. Identificació de lexemes, sufixos i prefixos llatins utilitzats en la llengua pròpia.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Conèixer i localitzar en mapes el marc geogràfic de la llengua llatina i de les llengües romàniques d'Europa. <i>1.1. Localitza en un mapa el marc geogràfic i l'expansió de la llengua llatina, en delimita els àmbits d'influència i ubica amb precisió punts geogràfics, ciutats o restes arqueològiques conegudes per la seva rellevància històrica.</i> 2. Conèixer els orígens de les llengües parlades a Espanya, classificar-les i localitzar-les en un mapa. <i>2.1. Identifica les llengües parlades a Espanya, diferencia per l'origen les romàniques de les no romàniques i delimita en un mapa les zones en què s'utilitzen.</i> 3. Establir mitjançant mecanismes d'inferència les relacions existents entre determinats ètims llatins i els seus derivats en llengües romàniques. <i>3.1. Dedueix el significat de les paraules de les llengües d'Espanya a partir dels ètims llatins.</i> 4. Conèixer i distingir termes patrimonials i cultismes. <i>4.1. Explica i il·lustra amb exemples la diferència entre paraula patrimonial i cultisme.</i> <i>4.2. Coneix exemples de termes llatins que han donat lloc tant a una paraula patrimonial com a un cultisme i assenyala les diferències d'ús i significat que hi ha entre ells.</i> 5. Conèixer, identificar i distingir els diferents formants de les paraules. <i>5.1. Identifica i distingeix en paraules proposades els formants, assenyala i diferencia lexemes i afixos i cerca exemples d'altres termes en què es trobin presents.</i>
BLOC 2. SISTEMA DE LA LLENGUA LLATINA: ELEMENTS BÀSICS
Continguts
Diferents sistemes d'escriptura: els orígens de l'escriptura. Orígens de l'alfabet llatí. Pronunciació.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Conèixer diferents sistemes d'escriptura i distingir-los de l'alfabet. <i>1.1. Reconeix diferents tipus d'escriptura, els classifica segons la seva natura i funció i descriu els trets que en distingeixen uns dels altres.</i> 2. Conèixer l'origen de l'alfabet en les llengües modernes.

- 2.1. *Explica l'origen de l'alfabet llatí i explica l'evolució i adaptació dels signes de l'alfabet grec.*
- 2.2. *Explica l'origen de l'alfabet de diferents llengües a partir de l'alfabet llatí, n'explica l'evolució i assenyalas les adaptacions que es produeixen a cadascuna.*
3. *Conèixer els diferents tipus de pronunciació del llatí.*
 - 3.1. *Llegeix amb la pronunciació i accentuació correctes textos llatins i identifica i reproduueix exemples de diferents tipus de pronunciació.*

BLOC 3. MORFOLOGIA

Continguts

Formants de les paraules.
Tipus de paraules: variables i invariables.
Concepte de *declinació*: les declinacions.
Flexió de substantius, adjectius, pronoms i verbs.
Verbs: formes personals i no personals del verb.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. *Conèixer, identificar i distingir els diferents formants de les paraules.*
 - 1.1. *Identifica i distingeix en paraules proposades els formants, assenyalas i diferencia lexemes i afijos i cerca exemples d'altres termes en què es trobin presents.*
2. *Distingir els diferents tipus de paraules a partir del seu enunciat.*
 - 2.1. *Identifica pel seu enunciat diferents tipus de paraules llatines, en diferencia unes de les altres i les classifica segons la categoria i la declinació.*
3. *Comprendre el concepte de declinació / flexió verbal.*
 - 3.1. *Declina o conjuga de forma correcta paraules proposades segons la categoria, explica i il·lustra amb exemples les característiques que diferencien els conceptes de conjugació i declinació.*
 - 3.2. *Enuncia correctament diversos tipus de paraules llatines, els distingeix per l'enunciat i els classifica segons la categoria i la declinació.*
4. *Conèixer les declinacions, enquadrar les paraules dins la seva declinació i declinar-les correctament.*
 - 4.1. *Declina paraules i sintagmes amb concordança, aplica correctament per a cada paraula el paradigma de flexió corresponent.*
5. *Conjugar correctament les formes verbals estudiades.*
 - 5.1. *Classifica verbs segons la conjugació basant-se en l'enunciat i descriu els trets pels quals es reconeixen els diferents models de flexió verbal.*
 - 5.2. *Explica l'enunciat dels verbs de paradigmes regulars i identifica les formes emprades per formar-lo.*
 - 5.3. *Explica l'ús dels temes verbals llatins i identifica correctament les formes derivades de cadascun.*
 - 5.4. *Conjuga els temps verbals més freqüents en veu activa i passiva aplicant correctament els*

paradigmes corresponents.

5.5. Distingeix formes personals i no personals dels verbs, explica els trets que permeten identificar-les i defineix criteris per classificar-les.

5.6. Tradueix al català o al castellà diferents formes verbals llatines i en compara l'ús en ambdues llengües.

5.7. Canvia de veu formes verbals identificant i emprant amb seguretat els formants que expressen aquest accident verbal.

6. Identificar i relacionar elements morfològics de la llengua llatina que permetin l'anàlisi i traducció de textos senzills.

6.1. Identifica i relaciona elements morfològics de la llengua llatina per analitzar i traduir textos senzills.

BLOC 4. SINTAXI

Continguts

Casos llatins.

Concordança.

Elements de l'oració.

Oració simple: oracions atributives i predicatives.

Oracions compostes.

Construccions d'infinitiu i participi.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Entendre i analitzar les funcions de les paraules a l'oració.

1.1. Analitza morfològicament i sintàcticament frases i textos de dificultat graduada, identifica correctament les categories gramaticals a què pertanyen les diferents paraules i explica les funcions que tenen en el context.

2. Conèixer els noms dels casos llatins, identificar les funcions que tenen en l'oració i saber traduir els casos a la llengua materna de forma adequada.

2.1. Enumera correctament els noms dels casos que existeixen en la flexió nominal llatina, explica les funcions que tenen dins l'oració i il·lustra amb exemples la forma correcta de traduir-los.

3. Reconèixer i classificar els tipus d'oració simple.

3.1. Compara i classifica diferents tipus d'oracions simples i n'identifica i explica en cada cas les característiques.

4. Distingir les oracions simples de les compostes.

4.1. Compara i classifica diferents tipus d'oracions compostes, les diferencia amb precisió de les oracions simples i n'explica en cada cas les característiques.

5. Conèixer les funcions de les formes no personals, infinitiu i participi, en les oracions.

5.1. Identifica les diferents funcions que exerceixen les formes no personals, infinitiu i participi,

dins l'oració i en compara diferents exemples d'ús.

6. Identificar, distingir i traduir correctament les construccions d'infinitiu i participi més freqüents.

6.1. Reconeix, analitza i tradueix de forma correcta les construccions d'infinitiu i participi més freqüents i les relaciona amb construccions similars existents en altres llengües que coneix.

7. Identificar i relacionar elements sintàctics de la llengua llatina que permetin l'anàlisi i la traducció de textos senzills.

7.1. Identifica en l'anàlisi de frases i textos de dificultat graduada elements sintàctics propis de la llengua llatina i els relaciona amb els equivalents en català o en castellà per fer-ne la traducció.

BLOC 5. ROMA: HISTÒRIA, CULTURA, ART I CIVILITZACIÓ

Continguts

Períodes de la història de Roma.

Hispania i les Illes Balears en el món romà.

Organització política i social de Roma.

Mitologia i religió.

Art romà.

Obres públiques i urbanisme.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Conèixer els fets històrics dels períodes de la història de Roma, enquadrar-los en el període corresponent i elaborar eixos cronològics.

1.1. Descriu el marc històric en el qual sorgeix i es desenvolupa la civilització romana, n'assenyala els diferents períodes i identifica a cadascun les connexions més importants que presenta amb altres civilitzacions.

1.2. Distingeix les diferents etapes de la història de Roma, n'explica els trets essencials i les circumstàncies que intervenen en el pas d'unes a les altres.

1.3. Sap emmarcar determinats fets històrics en la civilització i el període històric corresponent, els posa en context i els relaciona amb altres circumstàncies contemporànies.

1.4. Pot elaborar eixos cronològics en què es representen fites històriques rellevants consultant o no diferents fonts d'informació.

1.5. Descriu les principals fites històriques i els aspectes més significatius de la civilització llatina i n'analitza la influència en el desenvolupament històric posterior.

1.6. Explica la romanització d'Hispania, en descriu les causes i en delimita les diferents fases.

1.7. Enumera, explica i il·lustra amb exemples els aspectes fonamentals que caracteritzen el procés de romanització d'Hispania i n'assenyala la influència en la història posterior del nostre país.

2. Conèixer els fets més importants pel que fa a la romanització d'Hispania i de les Illes Balears.

3. Conèixer l'organització política i social de Roma.

3.1. *Descriu i compara les formes successives d'organització del sistema polític romà.*

3.2. *Descriu l'organització de la societat romana, explica les característiques de les diferents classes socials i els papers assignats a cadascuna, relaciona aquests aspectes amb els valors cívics existents en aquella època i els compara amb els actuals.*

4. Conèixer els principals déus de la mitologia.

4.1. *Identifica els principals déus i herois de la mitologia grecollatina, n'assenyala els trets característics, els atributs i l'àmbit d'influència, n'explica la genealogia i estableix relacions entre els diferents déus.*

5. Conèixer els déus, mites i herois llatins i establir semblances i diferències entre els mites i herois antics i els actuals.

5.1. *Identifica dins l'imaginari mític déus, semidéus i herois i explica els principals aspectes que en diferencien uns dels altres.*

5.2. *Reconeix i il·lustra amb exemples la pervivència d'allò mític i la figura de l'heroi en la nostra cultura, analitza la influència de la tradició clàssica en aquest fenomen, assenyala les semblances i diferències principals que s'observen entre ambdós tractaments i les associa a altres trets culturals propis de cada època.*

5.3. *Assenyala semblances i diferències entre els mites de l'antiguitat clàssica i els que pertanyen a altres cultures i en compara el tractament en la literatura o en la tradició religiosa.*

6. Conèixer i comparar les característiques de la religiositat i religió llatines amb les actuals.

6.1. *Distingeix la religió oficial de Roma dels cultes privats i explica els trets que en són propis.*

7. Conèixer les característiques fonamentals de l'art romà i descriure'n algunes de les manifestacions més importants.

7.1. *Descriu les principals manifestacions escultòriques i pictòriques de l'art romà i n'identifica, a partir d'elements concrets, l'estil i la cronologia aproximada.*

8. Identificar els trets més destacats dels edificis públics i de l'urbanisme romà i assenyalar-ne la presència dins el patrimoni històric del nostre país.

8.1. *Descriu les característiques, els principals elements i la funció de les grans obres públiques romanes i n'explica i il·lustra amb exemples la importància per al desenvolupament de l'Imperi i la influència en models urbanístics posteriors.*

8.2. *Localitza en un mapa els principals exemples d'edificis públics romans que formen part del patrimoni espanyol i n'identifica a partir d'elements concrets l'estil i la cronologia aproximada.*

BLOC 6. TEXTOS

Continguts

Iniciació a les tècniques de traducció, retroversió i comentari de textos.

Anàlisi morfològica i sintàctica.

Comparació d'estructures llatines amb les de la llengua pròpia.

Lectura comprensiva de textos clàssics originals en llatí o traduïts.
Lectura comparada i comentari de textos en llengua llatina i en la llengua pròpia.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Conèixer i aplicar els coneixements fonològics, morfològics, sintàctics i lèxics de la llengua llatina per interpretar i traduir textos de dificultat progressiva.
 - 1.1. *Empra correctament l'anàlisi morfològica i sintàctica de textos de dificultat graduada per fer-ne la traducció o retroversió correctament.*
 - 1.2. *Empra mecanismes d'inferència per comprendre textos de forma global.*
 - 1.3. *Empra correctament el diccionari per localitzar el significat de paraules que impliquin dificultats i identifica entre les diverses accepcions el sentit més adient per traduir el text.*
2. Dur a terme mitjançant una lectura comprensiva anàlisis i comentaris del contingut i l'estructura de textos clàssics originals en llatí o traduïts.
 - 2.1. *Fa comentaris sobre les principals característiques dels textos seleccionats i sobre els aspectes culturals que hi són presents i hi aplica els coneixements adquirits prèviament en aquesta assignatura o en d'altres.*
 - 2.2. *Elabora mapes conceptuals i estructurals dels textos proposats, en localitza el tema principal i en distingeix les parts.*

BLOC 7. LÈXIC

Continguts

Vocabulari llatí bàsic: lèxic transparent, paraules de major freqüència i principals prefixos i sufixos.
Nocions bàsiques d'evolució fonètica, morfològica i semàntica del llatí a les llengües romàniques. Paraules patrimonials i cultismes.
Llatínismes més freqüents del vocabulari comú i del lèxic especialitzat.
Expressions llatines incorporades a la llengua col·loquial i a la literària.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Conèixer, identificar i traduir el lèxic llatí transparent, les paraules de major freqüència i els principals prefixos i sufixos.
 - 1.1. *Dedueix el significat de les paraules llatines no estudiades a partir del context o de paraules de la seva llengua o d'altres llengües que coneix.*
 - 1.2. *Identifica i explica termes transparents, les paraules de major freqüència, els principals prefixos i sufixos i els tradueix correctament a la seva llengua.*
2. Identificar i explicar els elements lèxics llatins que romanen en les llengües dels alumnes.
 - 2.1. *Identifica l'etimologia de paraules del lèxic comú en la llengua pròpia i n'explica el significat a partir d'aquesta etimologia.*
 - 2.2. *Comprèn el significat dels principals llatínismes i de les expressions llatines que s'han incorporat a la llengua parlada.*

2.3. *Duu a terme evolucions de termes llatins a diferents llengües romàniques aplicant les regles fonètiques d'evolució.*

2.4. *Relaciona diferents paraules de la mateixa família etimològica o semàntica.*

LLATÍ II

BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES

Continguts

Pervivència dels elements lingüístics llatins en les llengües modernes: termes patrimonials, cultismes i neologismes.

Identificació de lexemes, sufixos i prefixos llatins usats en la llengua pròpia.

Anàlisi dels processos d'evolució des del llatí a les llengües romàniques.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer i distingir termes patrimonials i cultismes.

1.1. *Reconeix i diferencia a partir de l'ètim llatí termes patrimonials i cultismes i explica les diferents evolucions que es produeixen en un cas i l'altre.*

1.2. *Dedueix i explica el significat de les paraules de les llengües d'Espanya a partir dels ètims llatins dels quals procedeixen.*

2. Reconèixer la presència de llatinismes en el llenguatge científic i en la parla culta i deduir-ne el significat a partir dels termes llatins corresponents.

2.1. *Reconeix i explica el significat dels hel·lenismes i llatinismes més freqüents utilitzats en el lèxic de les llengües parlades a Espanya i n'explica el significat a partir del terme d'origen.*

3. Conèixer les regles d'evolució fonètica del llatí i aplicar-les a l'evolució de les paraules llatines.

3.1. *Explica el procés d'evolució de termes llatins a les llengües romàniques, assenyala canvis fonètics comuns a diferents llengües de la mateixa família i ho il·lustra amb exemples.*

3.2. *Duu a terme evolucions de termes llatins al català o al castellà aplicant i explicant les regles fonètiques d'evolució.*

BLOC 2. MORFOLOGIA

Continguts

Nominal:

Formes menys habituals i irregulars.

Conjugació:

Verbs irregulars i defectius.

Formes nominals del verb: supí, gerundi i gerundiú.

La conjugació perifràstica.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer les categories gramaticals.

- 1.1. Anomena i descriu les categories gramaticals i assenyala els trets que les distingeixen.
2. Conèixer, identificar i distingir els formants de les paraules.
 - 2.1. Identifica i distingeix en paraules proposades els formants, n'assenyala i diferencia lexemes i afixos i cerca exemples d'altres termes en què es trobin presents.
3. Fer l'anàlisi morfològica de les paraules d'un text clàssic i enunciar-les.
 - 3.1. Analitza morfològicament paraules presents en un text clàssic, n'identifica correctament els formants i n'assenyala l'enunciat.
4. Identificar totes les formes nominals i pronominals.
 - 4.1. Identifica amb seguretat i amb l'ajut del diccionari tot tipus de formes verbals, les conjuga i n'assenyala l'equivalent en català o en castellà.
5. Identificar, conjugar, traduir i efectuar la retroversió de totes les formes verbals.
 - 5.1. Aplica els coneixements de morfologia verbal i nominal llatina per fer traduccions i retroversions.

BLOC 3. SINTAXI

Continguts

Estudi detallat de la sintaxi nominal i pronominal.
Oració composta.
Tipus d'oracions i construccions sintàctiques.
Construccions de gerundi, gerundiu i supí.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Reconèixer i classificar les oracions i les construccions sintàctiques llatines.
 - 1.1. Reconeix, diferencia i classifica els tipus d'oracions i les construccions sintàctiques llatines i les relaciona amb construccions anàlogues existents en altres llengües conegudes.
2. Conèixer les funcions de les formes no personals del verb: participi, infinitiu, gerundi, gerundiu i supí.
 - 2.1. Identifica les formes no personals del verb en frases i textos, les tradueix correctament i explica les funcions que exerceixen.
3. Relacionar i aplicar els coneixements sobre els elements i les construccions sintàctiques en interpretar i traduir de textos clàssics.
 - 3.1. Identifica en l'anàlisi de frases i textos de dificultat graduada elements sintàctics propis de la llengua llatina i els relaciona per traduir-los amb els equivalents en català o en castellà.

BLOC 4. LITERATURA ROMANA

Continguts

Gèneres literaris.
Èpica.
Historiografia.
Lírica.
Oratòria.

Comèdia llatina.

Faula.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer les característiques dels gèneres literaris llatins, els autors, les obres més representatives i les influències en la literatura posterior.

1.1. Descriu les característiques essencials dels gèneres literaris llatins i n'identifica i assenyalava la presència en els textos proposats.

2. Conèixer les fites essencials de la literatura llatina com a base literària per a la literatura i la cultura europea i occidental.

2.1 Elabora eixos cronològics i hi situa autors, obres i altres aspectes relacionats amb la literatura llatina.

2.2. Anomena autors representatius de la literatura llatina, els emmarca en el seu context cultural i en cita i explica les obres més conegudes.

3. Analitzar, interpretar i situar en el temps textos mitjançant la lectura comprensiva, i distingir gènere, època, característiques i estructura si l'extensió del passatge ho permet.

3.1. Fa comentaris de textos llatins i els situa en el temps, n'explica l'estructura i, si l'extensió del passatge ho permet, les característiques essencials i identifica el gènere al qual pertanyen.

4. Establir relacions i paral·lelismes entre la literatura clàssica i la posterior.

4.1. Analitza l'ús diferent que se n'ha fet. Explora la pervivència dels gèneres i temes literaris de la tradició llatina a través d'exemples de la literatura contemporània.

4.2. Reconeix a través de motius, temes o personatges la influència de la tradició grecollatina en textos d'autors contemporanis; els emprava per comprendre i explicar la pervivència dels gèneres i dels temes procedents de la cultura grecollatina, i en descriu els aspectes essencials i els diferents tractaments que reben.

BLOC 5. TEXTOS

Continguts

Traducció i interpretació de textos clàssics.

Comentari i anàlisi històrica, lingüística i literària de textos clàssics originals.

Coneixement del context social, cultural i històric dels textos traduïts.

Identificació de les característiques formals dels textos.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Fer la traducció, interpretació i comentaris lingüístics, històrics i literaris de textos d'autors llatins.

1.1. Utilitza adequadament l'anàlisi morfològica i sintàctica de textos clàssics per traduir-los correctament.

1.2. Aplica els coneixements adquirits per fer comentaris lingüístics, històrics i literaris de textos.

2. Utilitzar el diccionari i cercar el terme més adient en la llengua pròpia per traduir el text.

2.1. Utilitza amb seguretat i autonomia el diccionari per traduir textos i identifica en cada cas el terme més adequat en la llengua pròpia en funció del context i de l'estil utilitzat per l'autor.

3. Identificar les característiques formals dels textos.

3.1. Reconeix i explica a partir d'elements formals el gènere i el propòsit del text.

4. Conèixer el context social, cultural i històric dels textos traduïts.

4.1. Identifica el context social, cultural i històric dels textos proposats a partir de les referències extretes dels propis textos i les associa amb coneixements adquirits prèviament.

BLOC 6. LÈXIC

Continguts

Ampliació de vocabulari llatí bàsic: lèxic literari i filosòfic.

Evolució fonètica, morfològica i semàntica del llatí a les llengües romàniques. Paraules patrimonials i cultismes.

Expressions llatines incorporades a la llengua col·loquial i a la literària.

Etimologia i origen de les paraules de la seva llengua.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer, identificar i traduir termes llatins pertanyents al vocabulari especialitzat: lèxic literari i filosòfic.

1.1 Identifica i explica termes del lèxic literari i filosòfic i els tradueix correctament a la seva llengua.

1.2 Dedueix el significat de paraules i expressions llatines no estudiades des del context o de paraules o expressions de la seva llengua o d'altres llengües conegudes.

2. Reconèixer els elements lèxics llatins que romanen en les llengües dels alumnes.

2.1. Identifica l'etimologia i coneix el significat de paraules del lèxic comú i especialitzat de la llengua pròpia.

2.2. Comprèn i explica correctament el significat de llatinismes i expressions llatines que s'han incorporat a diferents camps semàntics de la llengua parlada o que han sobreviscut en el llenguatge jurídic, filosòfic, tècnic, religiós, mèdic i científic.

3. Conèixer les regles d'evolució fonètica del llatí i aplicar-les per fer l'evolució de les paraules llatines.

3.1. Fa evolucions de termes llatins a diferents llengües romàniques aplicant les regles fonètiques d'evolució.